

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.01 / ГОУ ВПО "Курганский государственный университет". – М., 2006. – 19 с.

2. Бабанский Ю.К. Интенсификация процесса обучения. – М.: Знания, 1987. – С. 80.

3. Багдугева А.В. Педагогические условия формирования профессиональной готовности будущих специалистов с использованием информационных технологий (на примере специальностей кадастрового профиля): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.01 / Бурятский гос.ун-т. – Улан-Уде, 2006. – 23 с.

4. Ганин Е.А. Педагогические условия использования современных информационных и коммуникационных технологий для самообразования будущих учителей / <http://ito.edu.ru/2003/VII/VII-0-1673.html>.

5. Загребельна Л.В. Педагогічні умови підготовки майбутніх менеджерів у економічних навчальних закладах / Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фіхівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // зб. наук. пр. – Випуск 8 / Редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця: ООО "Планер", 2005. – 547 с.

6. Коняхов Н.И. Словарь-справочник практического психолога. – Воронеж: Из-во НПО "МОДЭК", 1996. – 224 с.

7. Лантух Н.И. Педагогические условия формирования информационной культуры у старшеклассников в системе "лицей-вуз": автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук:

13.00.01 / Северо-Кавказский гос.техн.ун-т. – Ставрополь, 2006. – 23 с.

8. Назарова О.Л. Новые информационные технологии в управлении качеством образовательного процесса в колледже / О.Л. Назарова // Информатика и образование. – 2003. – № 11. – С. 79 – 84.

9. Найн А.Я. Инновации в образовании: Монография. – Челябинск: ИПР МО РФ, 1998. – 288 с.

10. Нестерова Л.В. Формирование информационной культуры будущих инженеров лесного комплекса в процессе гуманитарной подготовки: дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.08 / Брянский государственный университет, 2002. – 227 с.

11. Повідайчик О.С. Формування інформаційної культури майбутнього соціального працівника в процесі професійної підготовки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 / Ужгородський національний ун-т. – Тернопіль, 2007. – 20 с.

12. Романишина О.Я. Формування інформаційної культури студентів коледжів технічного профілю: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 / Тернопільський національний педагогічний ун-т. ім. В.Гнатюка – Тернопіль, 2007. – 16 с.

13. Серьожнікова Р.К., Пархоменко Н.Д., Яковичка Л.С. Основы психологии и педагогики. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 243 с.

14. Філософський словник / За ред. В.І. Шинкарука. – 2 вид., перероб. і доп. – К.: Головна редакція УРЕ, 1986. – 800 с.

Стаття надійшла до редакції 17.07.2009

УДК 329.78

Іван Василиків, інженер-програміст
"Молодь і ринок"

Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Стаття присвячена висвітленню соціально-економічної ситуації в Україні, з якою на сучасному етапі розвитку зустрічається молода людина з проблемами раціонального та перспективного вибору майбутньої професійної діяльності.

Ключові слова: молодіжна політика, сільська молодь, молодіжний рух, Пласт.

Актуальність теми. Успішне вирішення завдань ефективного функціонування й подальшого розвитку сільськогосподарського виробництва першочергово залежить від формування справжнього господаря на українській землі, раціонального розподілу й використання трудових ресурсів, серед яких чільне місце займає сільська молодь. Лише високий рівень її трудової активності й зацікавленості в результатах своєї

праці забезпечить відродження аграрного сектору економіки, сприятиме підвищенню ефективності виробництва сільськогосподарської продукції й загальному розвитку держави.

Важливі зміни характеру й змісту праці, що відбуваються нині в сільському господарстві, висувують підвищені вимоги до професійних здібностей молоді. Тому провідними напрямками діяльності суспільства повинні бути не тільки підготовка підростаючого покоління до праці,

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

залучення його до сільськогосподарського виробництва, але й досягнення високого рівня закріплення молодих кадрів на селі, створення таких умов, які б сприяли високопродуктивній праці молоді з високою професійною майстерністю, новаторською жилкою. Забезпечення реалізації даних напрямів прямо залежить від духовного й патріотичного виховання молоді, адже процвітання нації залежить від доброти звичаїв, а останні – від виховання людини. Усе це визначає актуальність дослідження проблеми формування ресурсів праці сільської молоді, їх професійного самовизначення, становлення соціально-трудових відносин в умовах пореформеного розвитку сільськогосподарських підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вагомий науковий внесок у вивчення трудових ресурсів, проблем життєдіяльності, духовного розвитку населення, насамперед жінок і молоді, та підвищення ефективності праці зробили такі відомі вчені: Н.В. Анішина, В.О. Архипов, О.А. Бугуцький, В.В. Бовкун, М.Х. Вдовиченко, О.І. Вишняк, В.О. Джаман, Т.Р. Зарихта, О.І. Здоровцев, С.І. Іщук, Ю.М. Краснов, Г.І. Купалова, Е.М. Лібанова, І.І. Лотоцький, В.І. Лишиленко, І.О. Мартинюк, В.В. Онікієнко, М.Д. Пісістун, М.О. Пітюренко, С.І. Пирожков, В.В. Романова, І.Х. Степаненко, М.Х. Тітма, О.І. Хомра, В.Г. Швець, К.І. Якуба та багато інших. Однак багатогранність, складність і невичерпність проблем професійно-освітньої підготовки сільської молоді, її зайнятості, трудової активності та закріплення в сільській місцевості в умовах відсутності соціально-економічної стабільності, пореформеного розвитку аграрного сектору потребує нових підходів для її подальшого й всебічного вивчення.

Мета статті. У зв'язку з цим виникає необхідність проведення комплексних і системних досліджень соціально-культурних проблем використання праці сільської молоді стосовно умов розвитку ринкової економіки та становлення сільськогосподарського виробництва.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні успішний розвиток України повною мірою залежить від успіху тих, хто завтра відіграватиме провідну роль у всіх суспільних процесах. Це зумовлює важливість реалізації ефективної молодіжної політики, яка максимально відповідатиме потребам молодої людини. Молодіжна політика відображає позицію держави до цієї групи населення, її погляд в майбутнє та адекватність політичного курсу.

Державна молодіжна політика – це системна

діяльність держави у відносинах з особистістю, молоддю, молодіжним рухом, що здійснюється в законодавчій, виконавчій, судовій сферах і ставить за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов та гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах України [1].

Головними завданнями державної молодіжної політики є:

1. Вивчення становища молоді, створення необхідних умов для зміцнення правових та матеріальних гарантій щодо здійснення прав і свобод молодих громадян, діяльності молодіжних організацій для повноцінного соціального становлення та розвитку молоді.

2. Допомога молодим людям у реалізації й самореалізації їх творчих можливостей та ініціатив, широке залучення юнаків і дівчат до активної участі в національно-культурному відродженні українського народу, формуванні його свідомості, розвитку традицій та національно-етнічних особливостей.

3. Залучення молоді до активної участі в економічному розвитку України.

4. Надання державою кожній молодій людині соціальних послуг по навчанню, вихованню, духовному й фізичному розвитку, професійній підготовці.

5. Координація зусиль усіх організацій та соціальних інститутів, що працюють з молоддю.

Головними принципами державної молодіжної політики є:

1. Повага до поглядів молоді та її переконань.

2. Надання права й залучення молоді до безпосередньої участі у формуванні й реалізації політики та програм, що стосуються суспільства взагалі й молоді зокрема.

3. Правовий та соціальний захист молодих громадян, перш за все осіб, які не досягли 18 років, з метою створення необхідних стартових можливостей для їх повноцінного соціального становлення та розвитку.

4. Сприяння ініціативі та активності молоді в усіх сферах життєдіяльності суспільства.

Державна молодіжна політика поширюється на громадян України віком від 14 до 35 років незалежно від походження, соціального й майнового стану, расової й національної належності, статі, освіти, мови, ставлення до релігії, роду й характеру занять і здійснюється через органи державної виконавчої влади, установи, соціальні інститути та об'єднання молодих громадян [2].

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Головними напрямками державної молодіжної політики України є:

1. Розвиток і захист інтелектуального потенціалу молоді, поліпшення умов і створення гарантій для здобуття молоддю освіти, спеціальної професійної підготовки та перепідготовки.

2. Забезпечення зайнятості молоді, її правового захисту з урахуванням економічних інтересів, професійних і соціальних можливостей суспільства.

3. Створення умов для оволодіння духовними й культурними цінностями українського народу та для безпосередньої участі молодих людей у їх відродженні й розвитку, в охороні і відтворенні навколишнього природного середовища; – формування в молоді почуття національної гордості, патріотизму, готовності захищати суверенітет України.

4. Охорона здоров'я молоді, формування в неї глибокої потреби в духовному і фізичному розвитку, вжиття інших заходів, які б забезпечували здоровий генофонд народу України.

Державна молодіжна політика в Україні щодо освіти, соціально-політичної, економічної галузей, розвитку духовного, культурного, фізичного потенціалу молоді та функціонування молодіжних організацій визначається законодавством України.

Державна молодіжна політика формується та реалізується шляхом:

1. Прийняття законодавчих актів, рішень державних органів, спрямованих на реалізацію державної молодіжної політики.

2. Проведення у Верховній Раді України щорічних слухань про становище молоді та підготовки доповіді з цього питання у Верховній Раді України Президенту України.

3. Діяльності в органах державної влади та управління всіх рівнів структурних підрозділів, що займаються проблемами молоді.

4. Створення соціальних служб для молоді та підготовки соціальних працівників.

5. Розробки та реалізації державних цільових програм з питань молодіжної політики.

6. Виділення в державному та місцевих бюджетах цільових коштів на фінансування державної молодіжної політики, залучення матеріальних і фінансових ресурсів підприємств, установ і організацій, об'єднань громадян, заінтересованих у роботі з молоддю.

7. Утворення спеціальних фондів.

Державна молодіжна політика в Україні є пріоритетним і специфічним напрямом діяльності держави й здійснюється:

1. В інтересах молодої людини, суспільства, держави.

2. З урахуванням можливостей України, її економічного, соціального, історичного, культурного розвитку й світового досвіду державної підтримки молоді.

Головним завданням держави, що піклується про своє майбутнє, є уважне ставлення до інтересів і потреб молоді, пошук шляхів взаємодії та вирішення проблем. Сьогодні 18 відсотків населення складають молоді люди віком від 15 до 24, а діти до 15 років – 30%, що в цілому нараховує майже половину населення.

Для формування та реалізації молодіжної політики в Україні необхідними є такі основні заходи, як: прийняття низки законодавчих та інших нормативно-правових актів, проведення слухань у Верховній Раді та підготовка доповідей про становище молоді, діяльність структурних підрозділів з питань молоді, створення соціальних служб, розробка та реалізація цільових комплексних молодіжних програм, бюджетне фінансування державної молодіжної політики, формування спеціальних фондів тощо.

В Україні нормативно-правова база стосовно державної молодіжної політики нараховує понад 600 нормативно-правових актів. Базисом законодавчо-нормативного забезпечення молодіжної політики є Декларація “Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні” (1992 р.) та закони України “Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні” (1993 р.), “Про охорону дитинства” (2001 р.), “Про соціальну роботу з дітьми та молоддю” (2001 р.), “Про загальнодержавну програму підтримки молоді на 2004 – 2008 роки” (2003 р.).

Таким чином, можна констатувати, що на сьогодні проведено велику нормотворчу роботу та сформовано достатньо розгалужене “молодіжне” законодавство, яке має забезпечити належні умови розвитку та соціалізації молоді в країні, становлення її як прогресивного класу нової генерації майбутнього українського суспільства. Проте, слід наголосити, що нормативне регулювання молодіжної сфери все ще залишається надто складним для розуміння не лише для пересічних громадян, а й для фахівців, які безпосередньо забезпечують реалізацію молодіжних заходів. Воно не завжди відповідає реаліям життя й потребує внесення певних коректив та змін.

На сьогодні в Україні сформовано структуру для координації молодіжної політики, яка включає Комітет Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму, Національну раду з питань молодіжної політики при Президенті України, Міністерств України у справах сім'ї, молоді та спорту [3].

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

Ставлення молоді до державної молодіжної політики віддзеркалює ефективність її реалізації в країні. Результатами загальнонаціонального опитування молодих людей віком 15 – 23 роки (дослідження виконано Центром соціальних експертиз Інституту соціології НАН України, 2007 – 2008 р.) свідчать, що більша частка респондентів негативно оцінює ефективність державної молодіжної політики в Україні. Так тільки 7% респондентів назвали цю політику ефективною, 27% – скоріше ефективною, найбільша частка (28%) охарактеризувала її, як скоріше неефективну, і 21% респондентів вказали на її неефективність.

Слід визначити й те, що молодіжний рух на селі має великі перспективи та потенціал. Адже нині проблемами сільської молоді переймається лише невелика частина існуючих громадських молодіжних та дитячих організацій. З близько 200 таких всеукраїнських організацій, зареєстрованих на кінець 2006 р. Мінюстом України, до цієї групи можна віднести лише близько 30 організацій. У першу чергу такими є: Спілка молодих аграріїв України, всеукраїнська громадська організація “Союз аграрної молоді”, всеукраїнська молодіжна громадська організація “Центр підтримки сільської молоді”, всеукраїнська молодіжна громадська організація “Молодий рух”, Пласт – Національна скаутська організація України, всеукраїнська молодіжна громадська організація “Молода просвіта”, Українське дитячо-юнацьке товариство “Січ”, всеукраїнська молодіжна громадська організація “Всеукраїнське Студентське Творче об’єднання”, всеукраїнська молодіжна організація “СВІМ”, всеукраїнська молодіжна громадська організація “ЛІМОН – ЛІДЕРСТВО, МОЛОДЬ, НОВАЦІЇ”, міжнародна молодіжна громадська організація “ІЛІСА”, всеукраїнська молодіжна громадська організація “Молодіжне об’єднання жінок України”, всеукраїнська молодіжна громадська організація “Спілка робітничої молоді України”, всеукраїнська молодіжна громадська організація “СОВІСТЬ І НАДІЯ УКРАЇНИ”, всеукраїнська спілка молодіжних громадських організацій “Спілка об’єднань молоді України”, всеукраїнська молодіжна громадська організація “Інтелектуальне лідерство”, всеукраїнська спілка молодіжних організацій “Спілка Християнської молоді України”, всеукраїнська молодіжна громадська організація “Студентська республіка”, всеукраїнська молодіжна культурно-просвітницька організація “Вибір”, всеукраїнська молодіжна громадська організація “Молодь України за майбутнє”, всеукраїнська молодіжна

громадська організація “Спілка молодих християн України” [4; 7]. На вирішення проблем сільської молоді певною мірою націлена діяльність Українського національного комітету молодіжних організацій, Національної ради молодіжних організацій України, Федерації дитячих організацій України.

Виховна робота з дітьми та молоддю на селі постійно перебуває в сфері уваги Пласту – національної скаутської організації України. З нині діючих 120 осередків Пласту 56 є сільськими. Найбільше їх діє у Львівській та Івано-Франківській областях – по 15, у Полтавській області – 5. Сільські скаутські осередки є в Східному та Південному регіонах країни: у Луганській, Одеській областях діють по 2 таких загони; у Донецькій, Харківській областях, в Автономній республіці Крим – по 1 загону. Загалом пластовими осередками на селі охоплено 2 тис. дітей та молоді. Ці осередки працюють за типовими пластовими виховними програмами, які включають в себе вивчення історії України, народознавства, життя на природі, соціальних, екологічних програм, програм міжнародного співробітництва, заохочення духовного росту, плекання патріотизму, підтримки творчих ініціатив.

Окрім того, багато з діючих осередків мають додаткові проекти та спеціалізації, які дозволяють визначеним напрямкам діяльності Пласту приділяти більше уваги. Пластуни з сільських осередків є організаторами й учасниками таких постійно діючих пластових заходів: добре діло на Великдень, Святий Миколай для дітей у лікарнях та сиротинцях, поширення Вифлємського вогню миру, передтаборовий збір до Дня опікуна Пласту св. Юрія “Свято весни”, оздоровчо-відпочинкові табори, спортивні та мистецькі фестивалі.

Члени сільських осередків безкоштовно забезпечуються методичною та інформаційною пластовою літературою через програму “Сила слова” – це журнали для виховників “В дорогу”, “Вогонь орлиної ради”; інформаційний часопис “Пластовий шлях”, “Пластовий вісник”; видання для дітей “Юнацтво” та “Пташеня”.

Для змістовного оздоровчого відпочинку дітей та молоді із сільської місцевості розбудовуються два оздоровчі табори – “Сокіл” (с. Гриньків Рожнятівського району Івано-Франківської області) та “Чота Крилатих” (с. Луквиця Богородчанського району Івано-Франківської області). Зараз у цих пластових оселях за рік мають змогу оздоровитись до 500 дітей із сільських регіонів. Усього ж лише у 2006 р. Пласт проводить 86 оздоровчих таборів, з яких для сільської молоді – 15.

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ

У вирішенні проблеми зайнятості сільської молоді важливу роль повинна відіграти державна підтримка розвитку фермерських господарств. У бюджеті необхідно створити фонд гарантій на надані кредити фермерам. Можливо, заохочувати молодь до фермерства через гарантію житла, в разі прибуткової роботи господарства – виділенням легкового автомобіля. Для молодих аграріїв доцільно запроваджувати стажування в найкращих закордонних фермерських господарствах, де вони могли б вчитися раціональному веденню господарства.

Великих нарікань викликає соціальна інфраструктура на селі. Не створені належні умови для отримання молоддю дошкільної й базової освіти. Школи недостатньо забезпечені підручниками та наочним приладдям, третина шкіл у сільській місцевості на початок 2004/2005 року не мала комп'ютерів. 255 тисяч, або 13 відсотків сільських школярів проживають сьогодні на відстані більше 3 км від навчального закладу й потребують підвезення до школи.

З метою заохочення молоді, перш за все кваліфікованої, до роботи на селі урядом розглядаються різні схеми будівництва житла в сільській місцевості: 100-відсотково за рахунок бюджету, 50 на 50 (бюджет, кошти людини), видача довгострокових кредитів для молодих учительських родин. З метою розбудови сучасної соціальної інфраструктури на селі необхідно в кожному райцентрі та в селах збудувати типові будинки для молодих спеціалістів із спортзалом, ігровим майданчиком, Інтернет-зв'язком, асфальтувати дороги, відновити діяльність фельдшерсько-акушерських пунктів та медичних амбулаторій, забезпечивши їх мінімумом необхідних ліків тощо.

Світовий досвід показує, що великий потенціал відродження села мають сільські громади як органи самоуправління. Необхідно й у нас на рівні держави сприяти становленню й розвитку місцевого самоуправління, підвищити значення місцевих фінансів. Територіальне самоврядування має стати основною формою організації місцевого життя на селі. Необхідно розглядати територіальне самоврядування як первинну ланку відносин на селі, активно залучати до управління талановиту молодь. Запровадження такого досвіду необхідне для відродження українського села.

Висновки. Підсумовуючи, слід зазначити, що соціальне самопочуття сільської молоді істотно погіршилося за роки незалежності України. Сьогодні, коли країна переживає процес становлення суспільства, відродження духовності, національної культури, залишаються

невирішеними деякі проблеми, які потребують особливої уваги. Одна з них – незадоволеність сільської молоді своїм життям. Умови життя у сучасному українському селі, внаслідок глибокої економічної кризи, недостатнього фінансування та підтримки з боку держави, є надзвичайно важкими. На сьогодні, сільська молодь є однією з найбільш уразливих груп населення, що потребує особливої уваги та підтримки з боку уряду нашої держави.

Серед сільського населення побутує думка, що якщо в юнака або дівчини є знання, здібності, хист до будь-якої роботи – вони мають покинути село. Відсутність життєвих перспектив, відтік молоді з села ще більше поглиблює економічну та соціальні кризи, веде до вимирання сільських поселень. Саме тому нагальною потребою є створення нових робочих місць, реальне працевлаштування сільської молоді, підтримка підприємницької діяльності, у тому числі розвиток фермерських господарств, підвищення рівня оплати праці та виплат на період безробіття, розвиток кредитування освіти, житла, облаштування молодих сімей. Але, крім матеріальної підтримки та збільшення обсягів фінансування села, необхідними є підтримка соціальних програм, спрямованих на формування соціально здорового середовища на селі.

1. Декларація "Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні" від 15 грудня 1992 року № 2859-ХІІ (зі змінами).

2. Закон України "Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні" від 5 лютого 1993 року № 2998-ХІІ (зі змінами).

3. Указ Президента України "Про додаткові заходи щодо реалізації державної молодіжної політики" від 29 березня 2001 року № 221/2001.

4. Указ Президента України "Про першочергові заходи щодо реалізації державної молодіжної політики та підтримки молодіжних громадських організацій" від 6 жовтня 1999 року № 1284/99.

5. Виговська С.В. Соціально-педагогічні аспекти професійного становлення сільської молоді // *Проблеми освіти*. – 2008. – №55. – С. 128–131.

6. Комарова Н.М. Спосіб життя української молоді в сільській місцевості // *Практична психологія та соціальна робота*. – 2006. – №4. – С. 67–72.

7. Перелік громадських організацій, зареєстрованих Міністерством юстиції України у 2006 році // *Урядовий кур'єр*. – 2007. – 7 лютого. – С. 5–12.

8. Перепелиця М.П. Державна молодіжна політика в Україні (регіональний аспект). – Київ, Український інститут соціальних досліджень, Український центр політичного менеджменту, 2001. – 242 с.

Стаття надійшла до редакції 21.10.2009